

รายงานการประเมินโครงการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโค*
THE EVALUATION REPORT OF THE VOCATIONAL SKILLS DEVELOPMENT
PROJECT FOR STUDENTS OF BANPAKO SCHOOL

ณัฐชยา พรหมสิงห์¹

Nutchaya Promsing¹

โรงเรียนบ้านปะโค สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2¹

Banpakao School under the Office of Udon Thani Primary Education Area 2¹

Email : Burapha_milk@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ของโครงการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโค 2) ศึกษาผลกระทบ ประสิทธิภาพ ความยั่งยืน และการถ่ายโยงความรู้ของโครงการ 3) ประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการฯ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองนักเรียน รวมทั้งหมด 234 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามประเมินโครงการ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.95 แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามศึกษาการประเมินโครงการ ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.94 และแบบสอบถามความพึงพอใจ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการประเมินประเมินด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิตโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการศึกษาผลกระทบ ประสิทธิภาพ ความยั่งยืน และการถ่ายโยงความรู้ ของโครงการโดยรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 3) ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโคโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การประเมินโครงการ; ทักษะอาชีพ; สำหรับนักเรียน

ABSTRACT

The Assessment aims to 1) Evaluation of Context, Input, Process and Product of the Vocational Skills Development Project for Students of Banpako School. 2) Study the impact effectiveness sustainability and transportability of the project. 3) Assessment satisfaction for the project. Assessment were School directors, Teachers and educational personnel, students, basic education committees and parents of students 234 persons by Stratified Random Sampling. Used tools: Project assessment questionnaire the reliability levels were 0.95, Interview form, Project assessment study questionnaire the reliability levels were 0.94 and satisfaction questionnaire the reliability levels were 0.96. The statistics used in the quantitative data analysis including percentage, mean, standard deviation.

The results were as follows: 1) The results of The Evaluation of Evaluation of Context, Input, Process and Product as a whole was at high level. 2) Study results impact effectiveness sustainability and transportability of the project overall, the opinions were at the high level. 3) The results of the assessment the satisfaction forwards the Vocational Skills Development Project for Students of Banpako School as a whole was at highest level.

Keyword : Project Evaluation; Vocational Skills; for Students

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ทักษะอาชีพ มีความสำคัญสำหรับนักเรียนในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากเป็นทักษะที่ นักเรียนจะต้องนำไปดำเนินชีวิตทั้งในปัจจุบันและเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับในอนาคต ทักษะชีวิตและอาชีพ มีนักวิชาการกล่าวไว้ คือ ทักษะการใช้ชีวิต คือ ความสามารถแสวงหาความรู้ นำพาตนเองเรียนรู้ได้ มีความมั่นใจในตัวเอง กระตือรือร้นใฝ่รู้ เป็นผู้ผลิต มุ่งความเป็นเลิศ ดำรงชีวิตด้วยความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น เป็นพลเมืองที่ดีเคารพกติกา มีระเบียบวินัย คำนึงถึงสังคม มีคุณธรรม มีความเป็นไทย เข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรม และแบ่งปันประสบการณ์ ทักษะการทำงานหรืออาชีพ คือ ความสามารถประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะในการทำงาน การติดต่อสื่อสาร การทำงานเป็นทีม แสดงภาวะ ผู้นำและความรับผิดชอบ มีความยืดหยุ่นและปรับตัวได้ดี ริเริ่มงาน ดูแลตนเองได้อดทน และขยันทำงาน ทักษะชีวิตและอาชีพ คือ การเรียนรู้ที่จะปรับตัวได้ดีในสภาวะการเปลี่ยนแปลงหรือมีภัยคุกคามได้อย่างชาญฉลาด ถือเป็นเรื่องสำคัญในการดำรงชีวิตที่มีทักษะชีวิตในโลกศตวรรษที่ 21 และการคิดสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่อตอบสนองการดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมที่ต่างกันนำไปสู่การเผยแพร่เทคโนโลยีการใชและพัฒนาทักษะใช้ เกิดเป็นกลยุทธ์การขาย เกิดผู้ประกอบการในงานอาชีพ ซึ่งเป็นทักษะอาชีพที่ต้องมีการส่งเสริมให้ทันในยุคการเปลี่ยนแปลง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558) องค์ประกอบของการพัฒนาทักษะอาชีพ ประกอบด้วย ทักษะด้านความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว ทักษะด้านการริเริ่มและการกำกับดูแลตนเองได้ ทักษะด้าน

สังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม ทักษะด้านการมีผลงานและความรับผิดชอบตรวจสอบได้ และทักษะด้านภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (Creager&Deaco, 2012)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิตโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีจุดมุ่งหมาย 5 ข้อ ดังนี้ 1) มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) มีความรู้อันเป็นสากล และมีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต 3) มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย 4) มีความรักชาติมีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 5) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย อนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมมีจิตสำนึกที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 ได้กำหนดเป้าประสงค์ในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาทุกแห่งในสังกัดให้เป็นสถานศึกษาจัดการศึกษาเพื่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) และสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นไปตามระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ คิดริเริ่มและสร้างสรรค์สื่อ นวัตกรรม มีความรู้ มีทักษะมีสมรรถนะตามหลักสูตร และคุณลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีความรู้ มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ เรียนรู้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ มุ่งมั่นตั้งใจทำงานให้สำเร็จ ทำงานเป็นทีมเดียวกันและมีจรรยาบรรณตามมาตรฐานวิชาชีพอย่างเปี่ยมมืออาชีพเพื่อมุ่งไปสู่โรงเรียนคุณภาพอย่างแท้จริง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2, 2560)

โรงเรียนบ้านปะโค สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 เป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน นักเรียนมีสภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และทักษะชีวิตที่แตกต่างกัน โรงเรียนจึงมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้วยการจัดการเรียนการสอนมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ คุณธรรม ค่านิยม และมีทักษะการดำรงชีวิต สามารถพึ่งตนเองได้ มีพื้นฐานการประกอบอาชีพและดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขและได้ดำเนินโครงการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโค อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะอาชีพ และนำทักษะอาชีพนี้ไปใช้ในการประกอบสัมมาอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล (โรงเรียนบ้านปะโค, 2563)

ดังนั้น ผู้ประเมินในฐานะผู้บริหารสถานศึกษา มีหน้าที่บริหารจัดการและอำนวยการด้านต่าง ๆ ในสถานศึกษาได้ขับเคลื่อนโครงการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโคและกำหนดให้มีการประเมินโครงการโดยประยุกต์ใช้การประเมินรูปแบบซีพี (CIPP model) ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ในด้านผลกระทบ (Impact) ประสิทธิภาพ (Effectiveness) ความยั่งยืน (Sustainability) และ การถ่ายโอนความรู้ (Transportability) เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้อง ได้แนวทางการจัดดำเนินกิจกรรมตามโครงการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโคที่นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างมีคุณภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อประเมินด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ของโครงการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโค

2.2 เพื่อศึกษาผลกระทบ (Impact) ประสิทธิภาพ (Effectiveness) ความยั่งยืน (Sustainability) และ การถ่ายโอนความรู้ (Transportability) ของโครงการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโค

2.3 เพื่อประเมินความพึงพอใจที่มีต่อของโครงการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโค

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ได้ทราบผลการประเมินของโครงการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโคเป็นการติดตาม ตรวจสอบการจัดกิจกรรมในการจัดกิจกรรมโครงการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโคที่ถูกต้องครอบคลุมกระบวนการสำคัญของการดำเนินโครงการทั้งในด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิตผลกระทบ (Impact) ประสิทธิภาพ (Effectiveness) ความยั่งยืน (Sustainability) และ การถ่ายโอนความรู้ (Transportability) จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ และสามารถนำมาข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงพัฒนาการดำเนินโครงการต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การประเมินโครงการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโคดำเนินการ ดังนี้

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 21 คน นักเรียน จำนวน 285 คน คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 9 คน และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 285 คน ในปีการศึกษา 2564 รวมทั้งหมด 600 คน (โรงเรียนบ้านปะโค, 2563)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 8 คน นักเรียน จำนวน 111 คน คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 4 คน และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 111 คน ในปีการศึกษา 2564 รวมทั้งหมด 234 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.2.1 แบบสอบถามการประเมินตามรูปแบบซีบีพี (CIPP model) แบบมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) มีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (IOC) เท่ากับ 0.80 – 1.00 ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.95 และมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item-Total Correlations) อยู่ระหว่าง 0.57-0.88

4.2.2 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง มีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (IOC) เท่ากับ 0.80 – 1.00

4.2.3 แบบสอบถามเกี่ยวกับผลกระทบ (Impact) ประสิทธิภาพ (Effectiveness) ความยั่งยืน (Sustainability) และ การถ่ายโอนความรู้ (Transportability) แบบมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) มีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (IOC) เท่ากับ 0.80 – 1.00 ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.94 และมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item-Total Correlations) อยู่ระหว่าง 0.52-0.88

4.2.4 แบบสอบถามความพึงพอใจต่อโครงการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโคแบบมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) มีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (IOC) เท่ากับ 0.80 – 1.00 ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.96 และมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item-Total Correlations) อยู่ระหว่าง 0.58-0.87

4.3 การรวบรวมข้อมูล

4.3.1 ผู้ประเมินทำโครงการและจัดโครงการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโค ในปีการศึกษา 2563-2564

4.3.2 ผู้ประเมินนำแบบสอบถามการประเมินตามรูปแบบซีบีพี แบบสัมภาษณ์แบบสอบถามเกี่ยวกับผลกระทบ (Impact) ประสิทธิภาพ (Effectiveness) ความยั่งยืน (Sustainability) และ การถ่ายโอนความรู้ (Transportability) และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อโครงการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโคไปให้ กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์หลังจากโครงการเสร็จสิ้นในปีการศึกษา 2564 จำนวน 234 ฉบับ

4.3.3 ผู้ประเมินรับแบบประเมินคืนด้วยตนเอง และได้รับกลับคืนมาจำนวน 234 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4.3.4 ผู้ประเมินตรวจสอบความเรียบร้อยและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามประเมิน

4.3.5 ผู้ประเมินนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

4.4.1 ผู้ประเมินดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามในตอนต้นที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละแล้วนำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียงท้ายตาราง

4.4.2 ผู้ประเมินดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ในตอนที่ 2 โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) รายข้อ รายด้าน และโดยรวมโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป แปลความหมายตามเกณฑ์โดยใช้ค่าเฉลี่ยกลาง (Midpoint) ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

คะแนนเฉลี่ย 4.51–5.00 หมายถึง มีความคิดเห็น/ มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51–4.50 หมายถึง มีความคิดเห็น/ มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51–3.50 หมายถึง มีความคิดเห็น/ มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51–2.50 หมายถึง มีความคิดเห็น/ มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00–1.50 หมายถึง มีความคิดเห็น/ มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.4.3 ผู้ประเมินดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามในตอนต้นที่ 3 ข้อเสนอแนะ โดยใช้การแจกแจงความถี่เป็นตารางแล้วนำเสนอความเรียงท้ายตาราง

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการประเมินโครงการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโค ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการประเมินโครงการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโคโดยรวมรายด้าน

การประเมินโครงการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโค	\bar{X}	S.D.	แปลความหมาย
1. ด้านสภาพแวดล้อม	3.97	0.75	มาก
2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น	4.06	0.74	มาก
3. ด้านกระบวนการ	3.98	0.64	มาก
4. ด้านผลผลิต	4.14	0.77	มาก
โดยรวม	4.04	0.73	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการประเมินโครงการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโคโดยรวมรายด้านอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.04, S.D. = 0.73) พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านผลผลิต (\bar{X} = 4.14, S.D. = 0.77) ด้านปัจจัยเบื้องต้น (\bar{X} = 4.06, S.D. = 0.74) ด้านกระบวนการ (\bar{X} = 3.98, S.D. = 0.64) และด้านสภาพแวดล้อม (\bar{X} = 3.97, S.D. = 0.75) ตามลำดับ

5.2 ผลการศึกษาผลกระทบ (Impact) ประสิทธิภาพ (Effectiveness) ความยั่งยืน (Sustainability) และ การถ่ายโอนความรู้ (Transportability) ของโครงการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโค พบว่า ผลการศึกษาผลกระทบ (Impact) ประสิทธิภาพ (Effectiveness) ความยั่งยืน (Sustainability) และ การถ่ายโอนความรู้ (Transportability) ของโครงการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโค โดยรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.47, S.D. = 0.58) พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านประสิทธิภาพ (Effectiveness) (\bar{X} = 4.53, S.D. = 0.54) ด้าน

ความยั่งยืน (Sustainability) (\bar{X} = 4.51, S.D.= 0.60)มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก2 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ด้านการถ่ายโอนความรู้ (Transportability) (\bar{X} = 4.49, S.D.= 0.57) และด้านผลกระทบ (Impact) (\bar{X} = 4.32, S.D.= 0.59)ตามลำดับ

5.3 ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโคโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.56, S.D. = 0.56)

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการประเมินโครงการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโค สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

6.1 ผลการประเมินประเมินด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ของโครงการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโค โดยรวมรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งนี้ เป็นเพราะว่าผู้ประเมินได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะอาชีพ ประกอบด้วย ทักษะด้านความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว ทักษะด้านการริเริ่มและการกำกับดูแลตนเองได้ และทักษะด้านภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561; Creager และ Deaco, 2012; Akkermans et al, 2013) และผู้ประเมินได้ศึกษาแนวคิดการประเมินโครงการโดยรูปแบบจำลองซิป (CIPP Model) ที่ประกอบด้วย 1) การประเมินสภาพแวดล้อม 2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น 3) การประเมินกระบวนการ 4) การประเมินผลผลิต (Stufflebeam and Daniel, 2003) และ เยาวดี รวงชัยกุล วิบูลย์ศรี (2556) ได้เสนอว่า การประเมินโดยรูปแบบจำลองซิป (CIPP Model) เป็นวิธีการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ถ่ายทอดความคิด ความเข้าใจ ตลอดจนจินตนาการที่มีต่อปรากฏการณ์หรือเรื่องราวใด ๆ ให้ปรากฏโดยใช้การสื่อสารในลักษณะ ต่าง ๆ เช่น ภาพวาด ภาพเหมือน แผนภูมิแผนผัง ฯลฯ เพื่อให้เข้าใจได้ง่าย และสามารถนำเสนอเรื่องราวได้อย่างมีระบบ และได้ศึกษาแนวคิดการดำเนินงานตามวงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) (Deming, 1995) ประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การปฏิบัติตามแผน (Do) การตรวจสอบหรือการประเมิน (Check) การปรับปรุงแก้ไขการทำงาน (Action) สอดคล้องกับการประเมินโครงการของ เอกชัย ศรีวิไล (2560) ได้ศึกษาการประเมินโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ โรงเรียนนาร่องสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 โดยใช้รูปแบบประเมิน 360 องศาผลการประเมินพบว่า ผลการประเมินโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ โรงเรียนนาร่อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ 360 องศาโดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับเหมาะสมมาก และสอดคล้องกับการประเมินโครงการของภัทรนิษฐ์ วงศ์บุญญฤทธิ์, สุระศักดิ์ ฉายขุนทด และไกร เกษทัน (2563) ได้ประเมินโครงการเรื่อง การประเมินผลโครงการ การพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิต จิตสาธารณะและธรรมแห่งใจด้วย S & S Model และวิถี ทอ.บ. ตามรอยพ่ออย่างยั่งยืน การประเมินผลโครงการการพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิต จิตสาธารณะ และธรรมแห่งใจด้วย S & S Model กับวิถี ทอ.บ. ตามรอยพ่ออย่างยั่งยืน ของโรงเรียนทหารอากาศบำรุง จังหวัดนครราชสีมาผลการประเมินพบว่า ด้านสภาวะแวดล้อมของโครงการ ด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการ ด้านกระบวนการของโครงการ และด้านผลผลิตของโครงการของกลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่ม โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก

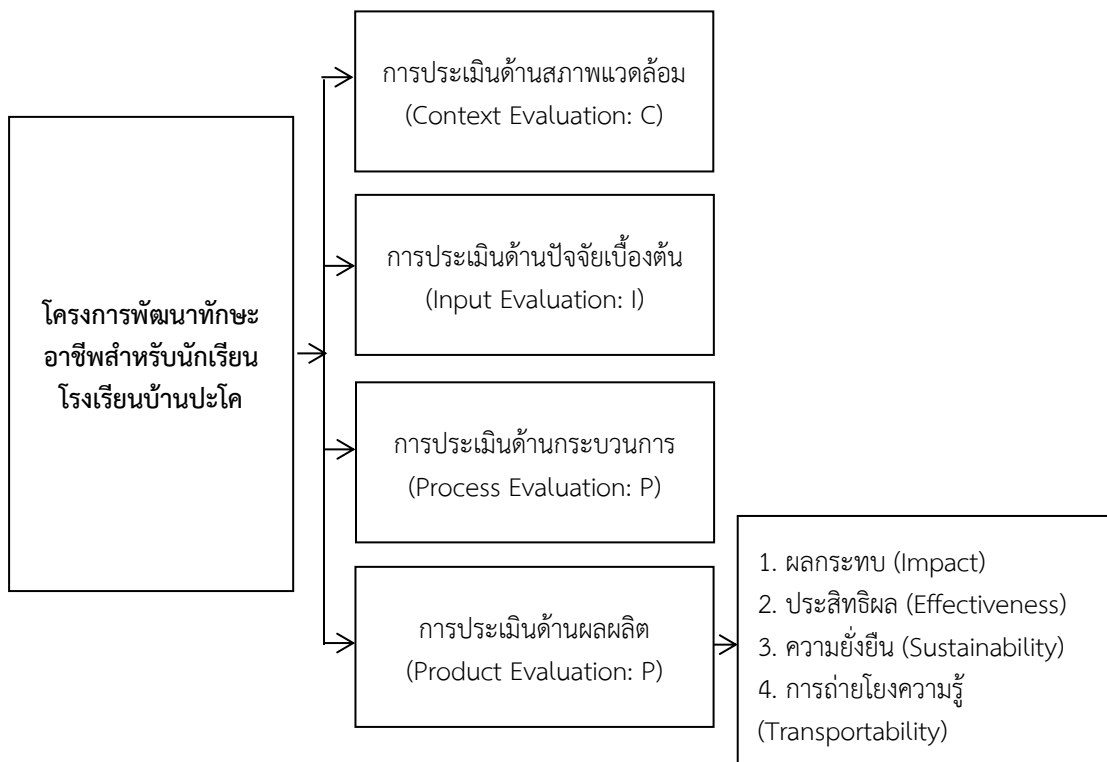
6.2 ผลการศึกษาผลกระทบ (Impact) ประสิทธิภาพ (Effectiveness) ความยั่งยืน (Sustainability) และ การถ่ายโอนความรู้ (Transportability) ของโครงการพัฒนาทักษะอาชีพ สำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโค โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้ประเมินได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการประเมิน CIPIEST ดังที่ Stufflebeam & Shinkfield (2007) เสนอว่า ได้ปรับขยายรูปแบบการประเมิน CIPP โดยปรับขยายการประเมินผลผลิต (products evaluation) ออกเป็นการประเมินผลกระทบ (impact evaluation: I) การประเมินประสิทธิภาพ (effectiveness evaluation: E) การประเมินความยั่งยืน (sustainability evaluation: S) และการประเมินการถ่ายโอนความรู้ (transportability evaluation: T) สิ่งที่ได้รับจากการประเมิน ได้แก่ โครงการหรือหลักสูตร แผนงานหรือสิ่งแทรกแซงต่าง ๆ โดยที่ส่วนขยายของมิติการประเมินที่เพิ่มขึ้นนี้มีความหมายครอบคลุมรวมถึงการประเมินผลผลิตเดิมและการประเมินผลลัพธ์ ทั้งนี้ความหมายของมิติการประเมินที่เพิ่มขึ้น พิจารณาได้จาก การตั้งคำถามการประเมิน (evaluation questions) แต่ละมิติ สอดคล้องกับการประเมินโครงการของ วิไลวรรณ ทรงกลด (2557) ได้ประเมินโครงการ เรื่อง การประเมินโครงการการพัฒนาความสามารถด้านการคิดของนักเรียนโรงเรียนบ้านสิริขุนหาญ องค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ ผลการประเมินพบว่า ด้านผลกระทบพบว่านักเรียนมีผลการเรียนดีขึ้น ด้านประสิทธิผลพบว่าการดำเนินการช่วยพัฒนาครูในการจัดการเรียนการสอนโครงการและการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านความยั่งยืนพบว่าความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการนำความรู้ไปใช้ในการเรียนและพัฒนาตนเองอยู่ในระดับมากที่สุดและครูเกิดความมุ่งมั่นและแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองและพัฒนานักเรียนด้วยการจัดการสอนหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถในการคิด ด้านการถ่ายทอดส่งต่อพบว่าการขยายผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมความสามารถในการคิดไปสู่ครูระดับอนุบาลเกิดการเรียนรู้เทคนิคการสอนและการจัดกิจกรรมใหม่ ๆ และประเด็นผลลัพธ์ของโครงการ โดยรวมผ่านเกณฑ์การประเมินและอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับการประเมินโครงการของ สุพรรณิการ์ เรื่องศรี และกิติพัฒน์ นนทปัทมะดูล (2564) ได้ประเมินโครงการเรื่อง การประเมินผลโครงการพัฒนาสังคมชุมชนบนพื้นที่สูงตามแนวพระราชดำริในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีผลการประเมิน CIPPIEST Model ประกอบด้วย ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ด้านผลกระทบ ด้านประสิทธิผล ด้านความยั่งยืน และด้านการถ่ายทอดส่งต่อ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

6.3 ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโครงการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโค โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้ประเมินได้ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาคือการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิตโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพกระทรวงศึกษาธิการ (2551) และได้ศึกษาแนวคิดการประเมินความพึงพอใจ ดังที่ Cullen (2001) ได้เสนอว่าความพึงพอใจ เป็นความรู้สึกของบุคคลทั้งที่เกิดขึ้นในระยะสั้นและระยะยาวที่มีต่อคุณภาพการบริการต่าง ๆ ทั้งในระดับแคบที่เกี่ยวกับลักษณะบริการ ที่มีต่อคุณภาพการบริการ เช่น

ความรับผิดชอบ ความน่าเชื่อถือน่าไว้วางใจของผู้ให้บริการ เป็นต้น และในระดับกว้างที่เป็นมุมมองของผู้รับบริการที่ได้จากบริการทุกประเภทที่นำไปเป็นข้อสรุปรวมความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อองค์กร สอดคล้องกับการประเมินโครงการของ เอกชัย ศรีวิไล (2560) ได้ศึกษาการประเมินโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ โรงเรียนนาร่องสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 6 ผลการประเมินพบว่า ผู้ปกครองมีความพึงพอใจเกี่ยวกับโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ปานกลาง และสอดคล้องกับการประเมินโครงการของ มนต์เมืองใต้ รอดอยู่ (2563) ได้ประเมินโครงการเรื่อง การประเมินโครงการยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้สู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอิงฐานนวัตกรรมผ่านแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผลการประเมินโครงการพบว่า หลังเข้าร่วมโครงการคณะครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ผ่านแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโครงการ มีกระบวนการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ผ่านแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอยู่ในระดับดีเยี่ยม และเกิดนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง คิดเป็นจำนวนร้อยละ 65.71 อีกทั้งสอดคล้องกับการประเมินโครงการของ Bunyamin (2009) ได้ศึกษาการประเมินโครงการพัฒนาสื่อมืออาชีพบนเว็บ (WBCD) โดยกระทรวงการศึกษาแห่งชาติ (MoNE) ตามแบบทฤษฎีซีป CIPP ของ Stufflebeam มีข้อเสนอแนะว่าโครงการ WBCD ควรจะดำเนินอย่างต่อเนื่องและครอบคลุมทุกเนื้อหาวิชามากกว่าจะจัดในช่วงเวลาสั้น ๆ

7. องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการประเมินโครงการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโค ดังภาพประกอบที่ 1

จากแผนภาพองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้การประเมินโครงการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโคมีกระบวนการประเมิน 4 ด้าน 1) การประเมินด้านสภาพแวดล้อม 2) การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น 3) การประเมินด้านกระบวนการ 4) การประเมินด้านผลผลิต และมีการขยายส่วนการประเมินออกเป็น ผลกระทบ (Impact) ประสิทธิภาพ (Effectiveness) ความยั่งยืน (Sustainability) และการถ่ายโอนความรู้ (Transportability) ที่ได้จากการกระบวนการประเมินโครงการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโค ในครั้งนี้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมสำหรับการบริหารจัดการและนำไปบริหารโครงการให้มีประสิทธิภาพในพื้นที่ต่อไป

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ผลประเมินโครงการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโค ด้านสภาพแวดล้อมพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งเมื่อนำมาจัดอันดับค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นปรากฏว่ามีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด แสดงให้เห็นว่า การประเมินโครงการในด้านสภาพแวดล้อมเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยสนับสนุนให้โครงการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโค ให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เป็นการประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญ ดูความเป็นไปได้ของโครงการ เป็นการประเมินผล วัตถุประสงค์ หรือจุดมุ่งหมายต่าง ๆ ประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อกำหนดโครงการ วัตถุประสงค์ ความเหมาะสม และเป็นไปได้ของโครงการ เป็นการตรวจสอบเพื่อตอบคำถามต่าง ๆ ว่ามีความเหมาะสมต่อการปฏิบัติโครงการมากน้อยเพียงใด เพื่อให้โครงการเกิดประสิทธิผลมากที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีการกำหนดนโยบายอย่างชัดเจนและขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียน อย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้เกิดประสิทธิผลตามสภาพบริบทสถานศึกษา

8.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

8.2.1 ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรกำหนดนโยบายและส่งเสริมสนับสนุนการใช้ประเมินผลประเมินโครงการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียน ตามบริบทอย่างเหมาะสม และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง

8.2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีนโยบายการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียน มาปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมมีการมอบหมายงานตามโครงสร้างการบริหารสถานศึกษา ส่งเสริม สนับสนุน และติดตามพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียน โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมตามโครงการอย่างสม่ำเสมอ

8.2.3 ครู และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ผู้บริหารมอบหมาย โดยพิจารณาจากผลการประเมินโครงการที่ผ่านนำมาปรับปรุงบูรณาการในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสม

8.2.4 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรให้คำแนะนำ หรือข้อเสนอแนะ และให้การสนับสนุนในการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียน

8.2.5 ผู้ปกครอง ชุมชน ตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียควรให้การสนับสนุนตามความเหมาะสมในขับเคลื่อนโครงการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ผลจากการประเมินโครงการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโคด้านสภาพแวดล้อมพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งเมื่อนำมาจัดอันดับค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นปรากฏว่ามีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ควรมีการวิจัยในครั้งต่อไปลงเชิงลึกเพื่อประเมินโครงการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโค ด้านดังกล่าวให้มีการพัฒนาในทางที่ดีขึ้น โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาในลักษณะการพัฒนารูปแบบ หรือการพัฒนากลยุทธ์ที่จะส่งผลให้การประเมินโครงการพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านปะโค มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างสูงสุด

9. บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ภัทรนิษฐ์ วงศ์บุญญฤทธิ, สุระศักดิ์ ฉายขุนทด และไกร เกษทัน. (2563). การประเมินผลโครงการพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิต จิตสาธารณะและธรรมแห่งใจด้วย S & S Model และวิถี ทอ.บ. ตามรอยพ่ออย่างยั่งยืน การประเมินผลโครงการพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิต จิตสาธารณะ และธรรมแห่งใจด้วย S & S Model กับวิถี ทอ.บ. ตามรอยพ่ออย่างยั่งยืน ของโรงเรียนทหารอากาศบำรุง จังหวัดนครราชสีมา. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**. 14(2). 173-185.
- มนต์เมืองไต้ รอดอยู่. (2563). การประเมินโครงการยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ผู้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอิงฐานนวัตกรรมผ่านแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ. **วารสารศาสตร์การศึกษาและการพัฒนามนุษย์**. 4(1). 1-19.
- เยาวดี วิบูลย์ศรี. (2552). **การวัดผลและการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โรงเรียนบ้านปะโค. (2563). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563**. อุดรธานี : โรงเรียนบ้านปะโค.
- วิไลวรรณ ทรงกลด. (2557). **รายงานการประเมินโครงการพัฒนาความสามารถด้านการคิดของนักเรียนโรงเรียนบ้านสิริขุนหาญองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ**. ศรีสะเกษ : โรงเรียนบ้านสิริขุนหาญ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2. (2563). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564**. อุดรธานี : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). **แนวทางการจัดทักษะแห่งอนาคตใหม่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ**. กรุงเทพฯ : สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย.
- สุพรรณิการ์ เรื่องศรี และกิติพัฒน์ นนทปัทมดูล. (2564). การประเมินผลโครงการพัฒนาสังคมชุมชนบนพื้นที่สูงตามแนวพระราชดำริในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. **วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์**. 29(1). 251-293.
- เอกชัย ศรีวิไล. (2560). **การประเมินโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ โรงเรียนนาร่องสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6 โดยใช้รูปแบบประเมิน 360 องศา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Akkermans, H. J., Isaksen, S. G., &Isaksen, E. J. (2013). **Leadership for innovation: A global climate survey – A CRU Technical Report**. Buffalo, NY : Creativity Research Unit, Creative Problem Solving Group.
- Bunyamin. (2009). **The Effectiveness of using Dicstom Technique to Teach Descriptive Writing to the Eleventh Grade Students of MAN 2 Palembang**. Master's Thesis in University of Sriwijaya, Palembang, Indonesia.
- Creager, M. F. S. and Deacon, M. M. (2012). **Trait and Factor, Developmental, Learning and Cognitive Theories**. New York : Routledge.
- Deming, E.W. (1995). **Out of the crisis**. Cambridge, USA : Massachusetts Institute of Technology, Centre for advanced study.
- Stufflebeam and Daniel. (2003). The CIPP model for Evaluation .International. **Handbook of Educational Evaluation**. 9. 31-62.
- Stufflebeam, D. L. and Shinkfield, A.J.. (2007). **Evaluation theory model & Applications**. CA : Jossey-Bass.